

UOT37.046.14

DOI 10.54758/16801245_2021_17_4_81

TƏFƏKKÜRÜN FORMALAŞMASINDA MOTİVASIYANIN ROLU

¹NİYAZOVA AYTƏN AĞAİSA qızı

²ƏSKƏROV AĞAİSA BAYRAMƏLİ oğlu

¹Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), dosent

²Sumqayıt Dövlət Universiteti, dosent

agaisa.askerov55@mail.ru

Açar sözlər: təfəkkür, məntiq, idrakı fəaliyyət, motivasiya, problemlə təlim

İnsan, hər zaman həyat yollarında cəsarətlə irəliləyərək ona məna və dəyər vermişdir. Sürətlə inkişaf edən həyatla həmahəng hərəkət etmək üçün insan öz zəkasının məhsulu olan tərəqqi yollarını kəşf etmiş, onun zamanla səsleşməsinə, hətta onu qabaqlamasına nail olmuşdur.

Müxtəlif pedaqoji ədəbiyyatların tədqiqindən insanın dünyagörüşünün, ağılının səviyyəsi təfəkkürlə nizamlanır. Təfəkkürün inkişafı hər zaman şagirdlərin şəxsiyyət kimi formalaşmasına səbəb olur. İnsanların hamısı dünyaya saf, mənəvi sağlam və pak gəlirlər. Lakin həyat onları şəraitə və zamana müvafiq yetişdirir, hansı mərhələdə necə hərəkət etməyə istiqamət verir.

Şagirdin şəxsiyyətə çevrilməsində mühitin, zamanın, ailənin rolundan daha önəmli amil ona dərs deyən, ona bilik verən müəllimdən asılı olur.

Müəllim öyrətdiyi şagirdin məqsədayönlü inkişafını təlim proqramına uyğun olaraq yönəldir və onun cəmiyyətə yararlı fərd kimi inkişaf etməsinə şərait yaradır. Nəticədə, müəllimin qarşısında duran vəzifə təkcə elm öyrətmək deyil, milli mentalitetimizi, adət-ənənələrimizi tam mənası ilə dərk edən milli ruhlu, azad fikir söyləmək qabiliyyətlərinə malik müasir ruhlu gənclər tərbiyə etməkdən ibarətdir.

Dünya təhsil sisteminin innovativ ruhunu dərk edən müəllim təlimdə yeni interaktiv metodlardan istifadəni ön plana gətirir və təhsilin təlim stratediyasına yanaşmada yeni baxış tətbiq edir. Bu zaman məqsədayönlü olaraq gənclərin şəxsiyyət kimi özünü dərk etməsi ni müəllim bir vəzifə kimi əsas götürür.

Cənc nəslin şəxsiyyət kimi yetişməsində təfəkkürün bəşəri rolu çox önəmli amildir. Fəal təlimin iş formalarından istifadə zamanı şagirdlərdə idrakı qabiliyyətlər formalaşır, onlarda məntiqi və yaradıcı təfəkkür təkmilləşir.

Təhsil sistemində həyata keçirilən mütərəqqi islahatlar təhsil-təlim prosesində geniş miqyaslı dəyişikliklərin həyata keçirilməsini zəruri edərək ona zəmin yaradır. Yəni, pedaqoji ustalıq, biliklərə yiyələnmə, şagird şəxsiyyəti və şəraitin birgə kompleksi sonda uğur və nailiyyətə səbəb olur.

Danılmaz həqiqətdir ki, ənənəvi təlim formaları nə qədər modernləşsə də zamanla səsleşə bilmirdi. Bu səbəbdən yeni təlim metod və üsullarının təlim prosesinə gətirilməsi zərurəti yaranır. Dünya təhsil sistemini incələyərək, onlardan bəhrələnməklə daha səmərəli, modern təlim yanaşmalarını təlimə (dərsə) gətirmək bir istək olaraq qalmayıb fəaliyyət predmetinə çevrilir.

Artıq Azərbaycan təhsil sistemində son on ildə tamamilə yeni təlim formaları tətbiq olunur. Orta ümumtəhsil məktəblərində tətbiq olunan fəal/interaktiv təlim formaları dediklərimizə əyani sübutdur.

Metodik ədəbiyyatlardan məlumdur ki, idrakı fəaliyyətin formalaşması təfəkkürün inkişafı ilə həyata keçirilə bilər. Təfəkkürün inkişafına nail olmanın əsas yolu problemlə təlim formasıdır. Təlim prosesində müəllimin problemlə təlim formasını təşkil etməsinin bir sıra praktik

formaları mövcuddur. Şagirdin təlimi problemi müəllimin onun üçün məqsədayönlü formada hazırladığı tapşırıqlardır. Bu tapşırıqlar şagirdlərə motivasiya formasında təqdim olunur. [1]

Müəllimin peşəkarlığı tədris etdiyi tədris materialını şagirdlərə mənimsətməkdə, bu elmi öyrənmələrə sevdirməklə xarakterizə edilir. Təcrübələrdən məlumdur ki, peşəkar müəllimlər yeni mövzunun əsas materiallarını dərs zamanı şagirdlərə öyrədirlər. İxtisasını sevən, onu mükəmməl bilən müəllimlər təlim zamanı şagirdləri həvəsləndirən, onları cəlb edən müxtəlif iş priyomlarından istifadə edirlər.

Bu təlim prosesinin əsas tərkib hissəsi olan metodların təkmilləşdirilməsi, müəlliminin şəxsi mənəvi keyfiyyətləri, emosionallığı, şagirdlərlə canlı ünsiyyət qurması, fəallığı, təfəkkürü yüksəldən tapşırıqlardan istifadə, vasitəçilik funksiyasını düzgün tətbiq etmək və s.

Qeyd olunan təlim mexanizmi öz səmərəliliyi ilə uğurlara yol açır, müəllimin öz kollektivində hörmətini, nüfuzunu artırır və tədris materialına olan tələbatı genişləndirir.

Müəllimin təlim prosesindəki çevikliyi, ekstremal vəziyyəti dəqiq qiymətləndirməsi və qərarlar qəbul etməsi dərslərin uğurlu sonluğu deməkdir. Müəllimlər bu amili hər zaman diqqətdə saxlamalıdırlar.

Dərs zamanı problemlə vəziyyətin yaradılması, sualların aşağıda göstərilən xüsusiyyətlər nəzərə alınaraq yaradıldıqda səmərəli olur:

- sualların müasirliyi və elmiliyi;
- tapşırıqların didaktik prinsiplərə uyğunluğu;
- ilk baxışda sadə görünən, əslində, düşündürücü olan;
- şagirdi baza biliklərini tətbiq etməyə sövq edən;
- təhsil standartına və program tələblərinə müvafiq olan.

Müəllim müasir dərsmotivasiya ilə başlayır. Motivasiyanın metodik ədəbiyyatlardan məlum olan aşağıdakı formalarını qeyd etmək olar [2]:

- biliyin yada salınaraq sistemləşdirilməsi mərhələsində yaradılan motivasiya;
- mövzulararası əlaqənin yaradılması mərhələsində yaradılan motivasiya;
- yeni mövzunun öyrədilməsi mərhələsində yaradılan motivasiya;
- öyrədilən mövzunun ümumiləşdirilməsi və yaradıcı tətbiq etmə mərhələsində yaradılan motivasiya;

- bilik, bacarıq və vərdişlərin qiymətləndirilməsi mərhələsində yaradılan motivasiya.

Göründüyü kimi, motivasiyanı müasir dərslərin istənilən mərhələsində tətbiq etmək olar. Araşdırmalara istinad edərək motivasiyanın dərslərin hər bir mərhələsində tətbiq olmasının təfəkkürün inkişafına müsbət təsir etdiyini qeyd edə bilərik.

Müəllim motivasiyanı qurmaq üçün aşağıda göstərilən amillərə xüsusi diqqət yönəltməlidir:

Sövqetmə və tapşırıqın verilməsi. Bu zaman müəllim hansı işləri görməyi planlaşdırırsa, onların aparılacağı alqoritmi müəyyənləşdirir. Yəni, sövqetmənin keyfiyyətlə həyata keçirilməsi, bütövlükdə dərslərin uğurlu sonluğuna səbəb olacaqdır.

Sövqetmənin keyfiyyət göstəricisi sualların düzgün hazırlanmasından, onların məntiqi düşüncəyə əsasən cavablandırılmasından asılıdır.

Bu prosesdə problem, yəni tədqiqat obyektini müəyyənləşdirir. Deməli, motivasiya problemin müəyyənləşdirilməsi üçün şərt olur və problemin izahı, həlli müxtəlif fərziyyələr doğurur. Qoyulan suallara şagirdlərin cavabları şagirdin fərziyyəsi kimi qiymətləndirilir. Deməli, şagirdlərin fərziyyəsi kimi qəbul etdiyimiz amil onların təfəkkürünün göstəricisidir.

Bəzi ədəbiyyatlarda göstərilənlərə istinad edərək deyə bilərik ki, motivasiya “motiv” sözündən düzəlmişdir. “Motiv” isə “psixologiyada müəyyən tələbin ödənilməsi ilə əlaqədar insanı bilavasitə konkret fəaliyyətə təhrik edən psixi hadisədir. Bu, şəxsiyyətin fəallığını şərtləndirən müxtəlif psixoloji amilləri bildirmək üçün işlədilir”. [1]

Araşdırmalardan məlumdur ki, sövqetmə şagirdlərə tapşırıqın verilməsi mərhələsidir.

Motivasiyanın əsas məqsədlərindən biri tədqiqat sualının meydana çıxarılmasıdır.

Araşdırma üçün nəzərdə tutulan sual mövzunu mənimsəmək yollarına dair ilkin ehtimalların irəli sürülməsinə imkan verir. Dərsin növbəti mərhələsi həmin problemin araşdırılması üçün kiçik və ya böyük qrup şəklində işlərin icrası planlaşdırılır. Təşkil olunan qrupun nümayəndələri təşəbbüs göstərərək qarşıya qoyulan sualları cavablandırmaq üçün onlara məlum olan ədəbiyyatlardan istifadə etməklə sualların incələnməsinə başlayırlar.

Dərsin təşkilində müəllim mövzuya aid yaradıcı fəaliyyəti yüksəldən problemləri təyin etmelidir. İlk öncə, tədris olunan materialı xarakterizə edən suallar təyin olunmalıdır. Suallar monoton olmayıb düşündürücü, müxtəlif idrakı cavablara əsaslanmalıdır. Unutmaq lazım deyil ki, şagirdlər hər zaman onlara tədris olunan materiallar həcmində yaradıcı uğurlara daha tez nail olurlar. Təbii burada müəllimin istiqamətverici rolu daha önəmlidir.

Dərsin bu pilləsinin sövqetmə adlandırılması müəyyən məntiqə əsaslanır. Çünki, insanı müəyyən fəaliyyətə cəlb edən amil psixologiyada sövqetmə kimi qiymətləndirilir. [2]

Təlimin sövqetmə mərhələsinin mahiyyəti də bundan ibarətdir. Yəni, sövqetmə sualların verilməsi, şagirdlərin bu sualları cavablandırması, bəzi fikirlərin təklif olunması və tədqiqat sualının yaranması kimi başa düşülməlidir. Buradan belə nəticə hasil olur ki, sövqetmə müəyyən mənada təlim zamanı şagirdlərdə interaktivlik yaradan motiv kimi "çıxış" edir. Bu mərhələnin əsas funksiyası şagirdləri mövzuya aid yaradıcılıqla düşünərək öz şəxsi fikirlərini söyləməsinə imkan yaratmaqdır. Bunula şagirdlər sağlam yarış fəaliyyətinə bəslənmiş olacaqlar.

Aktiv fəaliyyətin yaradılması idrakı fəaliyyətin ilkin mərhələsi və tərəkürün formalaşmasıdır.

İnsanın tərəkürünün inkişaf etdirilməsi tədqiqat və sintezlə bağlıdır. Müəllim şagirdi yaradıcı işə cəlb etmək məqsədi ilə mövzuya aid bəzi düşündürücü sualları müəyyənləşdirir.

Düzgün tərtib olunmuş sual öyrənmələrdə idrakı bacarıqları inkişaf etdirir.

Təlimin ilk mərhələsində verilən sualların məntiqi nəticəsi kimi, şagirdlərdə idrakı bacarıqların yüksəlməsinə aparmalıdır.

Qeyd etdiyimiz kimi, müəllim müasir dərsə sövqetmə ilə başlayır. Təlimin müffəqiyyəti müəllimin peşəkarlığından, onun seçdiyi üsul və metodlardan asılıdır. Klassik təlimdə olduğu kimi müəllimlər dərsə şagirdlərin mövzu haqqında biliklərini yada salan sualların verilməsi ilə başlayırlar. Klassik təlimdə bu hal frontal sorğu mərhələsinə uyğun gəlir.

Fəal dərsə motivasiya ilə başlanılır və sövqetmədən kimya dərsinin müxtəlif pillələrində də istifadə olunur.

Deməli, biliyi yada salan, sistemləşdirilməsi məqsədinə xidmət edən suallar ("əqli hücum") müxtəlif formada yaradılan motivasiyanın tətbiqi ilə reallaşa bilər.

Metodik ədəbiyyatlardan məlumdur ki, sövqetmənin əsas funksiyası interaktivliyi bərpa etməkdirsə, çalışmaq lazımdır yaradılan aktivlik uzun müddətli, yəni 45 dəqiqə davam etsin. Müəllim hər zaman yeni mövzunun mənimsədilməsində inteqrasiyadan istifadə etməlidir.

Bu əlaqə zamanı müəllimin məqsədyönlü surətdə verdiyi suallar şagirdləri düşünməyə və nəticə çıxarmağa sövq edərək onların tərəkürünü inkişaf etdirir.

Müasir dərslərin alqoritminin qurulmasında önəmli yeri sövqetmə mərhələsi tutur. Bu mərhələ elə də sadə təşkil işi deyil. Müəllimdən xüsusi bacarıq və qabiliyyət tələb edilir. Çünki dərslərin uğuru məhz sövqetmənin necə qurulmasından bir başa asılıdır.

Fikirlərimizi belə ifadə edə bilərik [3]:

- Müəllim tərəfindən yaradılan və motivasiya qismində istifadə olunan materiallar cəlbedici, gözlənilməz, maraqlı və müstəqil tərəkürü sövqləndirməyə qabil, başa düşülən olması;

- Tədris olunan mövzunun mənimsədilməsində istifadə olunan iş formaları, onların təqdimatının müxtəlifliyi;

- Yaradıcılıq imkanı;

- Müəllimin fasilitatorluğu və optimal şəraitin və sosial- psixoloji mühitin yaradılması;

- Baza bilikləri əsasında şagirdlərin fikir söyləmələri və fərziyələr səsləndirmələrinin köməyi ilə emosiyaların əldə edilməsi.

Göründüyü kimi, motivasiyanın şagirdlərin idrak fəaliyyətini gücləndirmək, təfəkkürü inkişaf etdirmək (aktivləşdirmək) baxımından əhəmiyyəti böyükdür. Onun yaradılması üçün müəllim xeyli düşünməli və yaradıcı olmalıdır. Təfəkkürü inkişaf etdirən motivasiyanı yaratmaq üçün müəllim nələri bilməli və fəaliyyət zamanı daim diqqət mərkəzində saxlamalıdır?

Pedaqoji ədəbiyyatda bu barədə az danışılmayıb. Motivasiyanın yaradılması yollarını ümumiləşdirərək üç qrupa bölmək olar:

1. Simvolik materiallardan istifadə.
2. Suallardan (müxtəlif funksiyalı suallardan) istifadə.
3. Problemin müxtəlif yollarla həll edilməsi. [3]

Motivasiyanı yaratmaq çətin görünsə də, əslində, asan və maraqlıdır. Onun tətbiq imkanları da genişdir. Eyni zamanda motivasiya yaradılan zaman aşağıda göstərilən amillər aparıcı rol oynayır:

- 1) Sövqetmənin yaradılması prosesində müəllim çalışmalıdır ki, mövzunu tam əks etdirən, onlarda fənnə maraq yaradan və proqram materialı çərçivəsində olan suallar olsun;
- 2) Verilən tapşırığın prezentaziyasına xüsusi diqqət verilməlidir;
- 3) Yöndəyici suallar həvəsləndirmə və psixoloji dəstəklənməyə xidmət etməlidir;
- 4) Tədqiqat sualının tərtibatında sinif şagirdlərinin bilik səviyyəsinin nəzərə alınması vacib amil olmalıdır;

5) Suallar proqram tələblərinə cavab verməli və təlimi məqsədlərin qorunmasına xidmət etməlidir;

6) Sövqetməni təşkilində müəllim əsasən əyanilik və müvafiqlik prinsiplərinin tələblərini nəzərə almalıdır;

- 7) Sövqetməyə ayrılan vaxt 5-7 dəqiqə olub təlim fəaliyyətində gözlənilməlidir.

Sövqetmə zamanı öncə suallar səsləndirilir, bu sualları cavablandırmaq üçün şagirdlərə şərait yaradılır, müəllim öz fasilitator işini görür və yeni tədris olunacaq mövzunun mahiyyəti açıqlanır. Müəllim məqsədəyönlü olaraq mənimsədiləcək dərslərin öyrədici funksiyasını şagirdlər üçün sualların köməyi ilə onlara tam izah etməyə çalışmalıdır. Nəzərə alınmalıdır ki, dərslərin iştirakçıları orta məktəb şagirdləridir, yəni təklif olunan araşdırma suallarının onlar tərəfindən açılması dərslərin təlim vəzifəsinin uğurlu həyata keçməsi kimi səciyyələndirilir.

Qeyd etdiyimiz kimi, dərslərin uğurlu sonluğu sövqetmənin düzgün yaradılmasından birbaşa asılıdır. Çünki, şagirdlərdə elmə, tədqiqata və yaradıcı fəaliyyətə meyil dərslərin bu anından başlayır. [5]

Çox təsadüf edilən hallardan biri də motivasiyanın yaradılması zamanı müəllimlərin buraxdığı səhvlərdir, məsələn,

Səhv 1. Müəllimin qapalı suallardan istifadəsi.

Səhv 2. Müəllim sövqetmə zamanı əsasən həvəsləndirici materiallardan istifadə edir və c..

Digər iş forması-problemin müxtəlif yollarla həll edilməsidir. Motivasiyanı yaratmağın bu üçüncü yolu zahirən çətin görünsə də, əslində həm asan, həm də maraqlıdır. Onun tətbiq imkanları da genişdir. Bu imkanların bəzilərini nəzərdən keçirək:

1. Təlim materialının verdiyi imkanlardan çıxış etməklə fərqli təsnifatın (qruplaşdırmanın) aparılması.

2. Mövzunun (təlim materialının) öyrənilməsinə müxtəlif yollardan istifadə ilə nail olunması. [3]

Göründüyü kimi, fəal (interaktiv) dərslərin üçüncü – motivasiya mərhələsi tədqiqat sualının müəyyənləşdirilməsi ilə tamamlanır.

Şagirdlərdə idrak fəallığı yaradacaq motivasiya, mövzuya uyğun düzgün seçilmiş və fəal dərslərin mərhələlərinə uyğun qurulmuş təlim üsulları, iş formaları təlimdə iştirak edən şəxslərdə məntiqi və yaradıcı təfəkkürün inkişafına zəmin yaradır.

Müasir təhsil şagirdlərə təkcə elmi bilik verməyi deyil, onlarda azad, sərbəst fikir söyləməyi, arqumentlərlə danışmağı, müəyyən bacarıq və vərdişlərin inkişaf etdirilməsi tələbi ilə çıxış edir. Şagirdlərin harmonik şəxsiyyət kimi formalaşmasında təfəkkürün rolu müəllim tərəfindən tam dərk edildikdə müəyyən gözlənilən nəticəyə nail olunması mümkündür. Məntiqi təfəkkür insan həyatının özəyini təşkil edir.

Düşünmək, fikirləşmək daxili əks-əlaqənin təzahürüdür. Verilən sualların cavabları şagird təxəyyülünün məhsuludur. Təlimin səmərəliliyinin artırılmasının səbəb-nəticə əlaqələrini aşağıdakı ardıcılıqla göstərmək olar: təlim motivasiyasının gücləndirilməsi – təfəkkürün fəallaşdırılması-biliklərin səmərəli mənimsənilməsi - müstəqil yaradıcı idrak. [6]

Təfəkkür nədir? Təfəkkürü insan zəkasının dəyər ölçüsü kimi qiymətləndirmək olar.

Onun vasitəsi ilə insan həyat həqiqətlərini dərk edir.

Ümumi halda təfəkkür, fəaliyyətə gətirən bilikdir. [4] Bütün bu amillər şagirdlərdə zəkayı inkişaf etdirir. Təbii ki, zəkаныn gücü təfəkkürdədir. Orta ümumtəhsil məktəblərində əsasən təfəkkürün iki növündən: əyani-əməli və sözlü-məntiqi təfəkkürdən istifadəyə üstünlük verilməlidir. Dərs prosesində müəllim təfəkkürdən təxəyyülə keçidi təmin etməlidir.

Məlumdur ki, təxəyyülün iki əsas növü vardır: passiv (xəyal və təxəyyül), aktiv (bərpaedici və yaradıcı).

Proqramda nəzərdə tutulan tapşırığı tədqiq edən şagird mövzuya aid məlumatlardan yaranan mahiyyəti təxəyyülündə canlandırır.

Təlim prosesində müəllim xüsusi diqqətyaradıcı təxəyyülə istiqamətləndirməlidir. [4]

Qeyd olunan təminatların uğurla həyata keçirilməsinə zəmin yaradan amillərdən ən önəmlisi motivasiyadan düzgün istifadədir. Bu mənada təfəkkür-məntiq və səbəb-nəticə əlaqəsinin təlim prosesində hər zaman diqqət mərkəzində olması tövsiyyə edilir.

Elmi yeniliyi: Yeni iş forması və üsullarının təlim prosesinə tətbiqi ilə şagirdlərdə idrakı fəaliyyətin inkişafı və formalaşdırılması.

Tətbiqi əhəmiyyəti: Motivasiyanın düzgün hazırlanması, yaradılması və tətbiqi şagirdlərin məntiqi təfəkkürünü inkişaf etdirməyə, onların düşünmə qabiliyyətlərini və intellektual səviyyələrini yüksəltməyə, bilik, bacarıq və vərdişlərinin daha məzmunlu, ətraflı formalaşmasına şərait yaradacaqdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Əskərov A.B. Kimya dərslərində yeni texnologiyalar: Fəal/interaktiv təlim / A.B.Əskərov, A.A.Niyazova, Z.S.Şərəfova. // SDU. Elmi xəbərlər. Sosial və humanitar elmlər bölməsi. – 2012. – C. 8. – N. 2. – S. 82-87.
2. İbrahimov F.N. Pedaqogika. [II cildə]./ F.N.İbrahimov, R.L.Hüseynzadə. –Bakı: Mütərcim, – 2013. –c.1. –254 s.
3. Veysova Z. Fəal/interaktiv təlim: müəllimlər üçün vəsait. –Bakı: UNİSEF, –2007, –149 s.
4. Seyidov S.İ., Həmzəyev M.Ə. Psixologiya. –Bakı, –2007, –626 s.
5. Ümumi təhsil kurikulumunun əsasları. Mədəd Azərbaycan təşkilatı. –2014
6. Orucov, K. C. O. Təhsil davamlı inkişafın mühüm komponenti kimi / K. C. O. Orucov, A. A. Q. Niyazova, A. B. O. Əskərov // Elmi xəbərlər. Sosial və humanitar elmlər bölməsi. – 2020. – Vol. 16. – No 1. – P. 82-87. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=43169135>

РЕЗЮМЕ
РОЛЬ МОТИВАЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ МЫШЛЕНИЯ

Ниязова А.А., Аскеров А.В.

Ключевые слова: мышление, логика, познавательная деятельность, мотивация, проблемное обучение

В статье дан анализ роли мышления в формировании логического, критического и творческого мышления. Указаны факторы, влияющие на развитие сознательной деятельности учащихся. Исследовано создание мотивации, развивающее мышление учащихся, повышающее их познавательную деятельность и интеллектуальный уровень, а также условия для более обширного формирования знаний, умений и навыков самостоятельного выражения своих мыслей.

Современное образование должно передавать учащимся не только научные знания, но и учить их свободе слова и мысли, аргументации и развитию определенных навыков и знаний. Роль мышления в формировании учащихся, как гармоничной личности, определяется преподавателем при полном понимании для достижения определенного ожидаемого результата.

SUMMARY
THE ROLE OF MOTIVATION IN THE FORMATION OF THOUGHT

Niyazova A.A., Askerov A.B.

Key words: thinking, logic, cognitive activity, motivation, problem-based learning

The article analyzes the role of thinking in the formation of logical, critical and creative thinking. The factors influencing the development of conscious activity of students are indicated. The creation of motivation that develops the thinking of students, increases their cognitive activity and intellectual level, as well as conditions for a more extensive formation of knowledge, skills and skills of independent expression of their thoughts is investigated.

Modern education should transfer students not only scientific knowledge, but also teach them freedom of speech and thought, argumentation and the development of certain skills and knowledge. The role of thinking in the formation of students as a harmonious personality is determined by the teacher with full understanding in order to achieve a certain expected result

Daxilolma tarixi:	İlkin variant	22.04.2021
	Son variant	14.07.2021